Ner 217. ROK 1834. WTOREK 23 WRZEŚNIA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz świąt uroczystych w drukarni St. Gieszkowskiego

Zaliczenie na trzy miesiące wraz z Rozmaitościami Złp. 12. miesięczne Złp. 5.

IMIONA RZYMSKIE. Dziś Tekli P. M.

IMIONA SŁAWIAŃSKIE. Dziś Bogusna.

Gazeta Krakowska.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE
Barometr zredukowany na 0° Reaumiura.

Dzień godz:	Barometr do 0° R red w miarze Paryzkiey	Stopnie ciepła podług Reaumura	Therm. suchy	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i rożne uwagi.
7	27" 5"785	+ 10°,1	3°,90	Pł. Zachodni słaby	Pogoda z Chmurami	
22. 12	5, 393	15, 2	3, 56	„ średni	Pogoda	
3	4, 611'	17, 2	3, 33	Pn. Zachodni średni	Pogoda z Chmurami	
9	4, 888	+ 10, 6	3, 25	„ mocny	„ „	

Z dniem ostatnim bieżącego miesiąca, kończy się zaliczenie trzechmiesięczne na Gazetę Krakowską z Rozmaitościami. Łaskawi jéy czytelicy, raczą się wcześniéy wpisywać w Kantorze teyże Gazety, lub w składzie jey u P. Kocha.

Część Polityczna.

WIADOMOŚCI Z POPRZEDNICH POCZT.

Londyn 2 Września. Na cholerę umarło w zeszłym tygodniu 103 osób w Londynie.

Globe powiada: »Odbiéramy właśnie wiadomość, że D. Pedro obrany został jednomyślnie rejentem Portugalii. Tak się spodziewać należało; jest to jeden z naywięcéy oczekiwanych wypadków nowo-zaprowadzonéy zmiany.

Podług listów z Lizbony daty 20 sierpnia, biskup Koimbry Francisco de San Luiz, został obrany prezesem izby deputowanych.

Pan William Benting spodziewany z Indyi wschodnich. Ma on bydź słabowity i nie wiadomo czy zechce pozostać dłużéy wielkorządcą.

Hampshire Telegraphe donosi z Portsmouth, że Donna Francisca małżonka Don Karlosa, chorowała mocno w Alverstocke. Jedynie staraniom biegłych lekarzy przypisać należy, że teraz ma się nieco lepiéy.

Tuteysze gazety umieściły adres członków izby wyższéy i niższéy, podany hrabiemu Grey w dzień jego odjazdu z Londynu, z ubolewaniem, że się od stéru rządowego usuwa. Ten adres między wielą innemi, podpisali także, xiążęta Sussex i Norfolk. — W Edynburgu dany będzie wielki obiad dla hrabiego Grey. Ze wszystkich stron Szkocyi poséłają podpisy na takowy, a niektóre miasta i gminy, wyślą deputacye z adresami aby mu podziękować za sposób w jakim dla dobra narodu administracyą kierował.

Dla zmarłego Canninga, wystawiono pomnik w opactwie Westminsterskiém. Jest to posąg z białego marmuru, wyobrażający tego ministra w todze senatorskiéy, w postawie mowcy. Napis następujący: »Jerzy Canning, urodzony 11 kwietnia 1770, zmarły 8 sierpnia 1827. Udarowany rzadkiém zjednoczeniem talentów, mąż biegły w sprawach publicznych i w naukach, mowca przez nikogo niezrównany, łączył nayświetnieysze przymioty duszy, z gorejącemi uczuciami ser-

ca. Wzniesiony własną zasługą, piastował z kolei nayważnieysze urzędy w kraju, a przy końcu był piérwszym ministrem korony. Wtenczas kiedy był w zupełném posiadaniu przychylności swojego monarchy i zaufania narodu, zbyt wcześnie wydarty został powołaniu, kierowanemu mądrą i wzniosłą polityką, któréy zadaniem były szczęście i wielkość oyczyzny jego, łączące zarazem pomyślność obcych narodów i nakazujące im uwielbienie. Ten pomnik wystawili mu jego przyjaciele i rodacy.»

Dnia 3 *Września.* Pierwszy minister vice-hrabia Melbourne, wrócił dnia wczorayszego do stolicy, i miał konferencyę z lordem Palmerstonem.

Z powodu rozchodzącey się wieści, że izby hiszpańskie tylko pożyczkę kortezów przyznają, a wszystkie renty królewskie zupełnie odrzucają, mówi *Morning Chronicle* między innemi co następuje: »Kortezy są już zgromadzone, ale słychać, że postanowiły nie uznawać żadnéy z zaciągniętych przez nieboszczyka króla pożyczek. Jeżeli to są środki za pomocą których Hiszpanija odrodzić się pragnie, musimy zaiste powątpiewać, abyśmy w tym kraju doczekali się rządu trwałego i dobrego. Ludzie którzy podobne prawo stanowią, nie mogą się mierzyć z światłymi publicystami. Nie znają oni téy prostéy zasady, że tak dla narodów jak dla ludzi pojedynczych, *prawość* jest naylepszą polityką.» (*G. w.*)

Dnia 5 *Września.* Zawczoray były wielkie pokoje u króla w pałacu St. James. Lord major Londynu w towarzystwie kilku innych członków magistratu, złożył monarsze adres z powinszowaniem szczęśliwego powrotu królowéy, z odbytéy na ląd stały podróży, na co król bardzo uprzeymie odpowiedział.

Poseł pruski przy tuteyszym dworze, baron Bülów, wyjechał dnia onegdayszego do Berlina.

Nadeszło urzędowe doniesienie o śmierci Jey K. M. Dony Franciszki, małżonki infanta Don Karlosa, siostry Don Pedra, nastąpionéy dnia wczorayszego po krótkiéy chorobie na febrę żółciową, w Alverstoke niedaleko Portsmouth. Z tą wiadomością wysłano gońców do Don Karlosa i do Don Pedra. O przepuszczenie gońca do Hiszpanii, będzie rząd francuzki proszony.

Odebrano tu madrycką gazetę *el Observador* z d. 29 z. m., która donosi o przytłumieniu zaburzeń karlistowskich w Murcyi i Salamance. — Poseł hiszpański, margrabia Miraflores, został zawiadomiony przez ministra interesów zagranicznych, że rząd będzie ratyfikował artykuły dodatkowe do traktatu poczwórnego przymierza. — Minister spraw wewnętrznych zniósł kary cielesne po szkołach i gimnazyach. — Kortezy do dnia 28 zaymowały się rozprawami nad projektem zniesienia opłat zwanych S. Jakóba.

Od dni kilku spadały w cenie nietylko hiszpańskie ale i portugalskie papiery, tymczasem nadbiegł dziś goniec dnia 25 z Lizbony wysłany, który przywiózł doniesienie, że kommissya wyznaczona do rozpoznania przedmiotu tyczącego się kursu brzęczącéy monety, przedłożyła kortezom plan, na który się jednomyślnie zgodzono, ażeby wszystkie od d. 23 lipca przyjęte zobowiązania, zaspokojone zostały dawnym zwyczajem częścią w papierach częścią w gotowiźnie. Ta wiadomość podniosła znowu cenę papierów portugalskich, które z 79½ doszły do 82. Mianowanie Don Pedra rejentem, potwierdziło się bezsprzecznie; przyjęto takowe większością 90 głosów przeciwko 5.

W Manszester odbyło się dnia 3 b. m. wielkie zgromadzenie wyborców, których było około 13,000; zgodzono się większością 7019 głosów przeciwko 5897, żeby nieplacić żadnych podatków kościelnych. (*G. w.*)

Paryż 4. *Września.* — *Courier* powiada: »Rosprawy w hiszpańskiey izbie prokuradorów, przekonywają, że w kortezach jest stronnictwo, gotowe postępować szybszym krokiem, niżeli teraźnieysze ministerstwo czyni. — Postradało już ono znacznie na swojey wziętości, podawszy plan finansowy, który się nie podobał nikomu, a najmniéy francuzkiemu rządowi i jego poselstwu. W mowie Pana Lopez dają się postrzegać liczne oznaki słabości rządu hiszpańskiego, i w krótce na ważne odmiany możemy bydź przygotowani. Zdanie sprawy podane kortezom przez ministra marynarki, przedstawiając nayopłakańszy obraz upadku floty, stwierdza zarazem liczne podania o polepszonym stanie rolnictwa i zamożności Hiszpanii. Według tego co minister powiada, wszystko w kwitnącém jest położeniu, wyjąwszy jednę tylko potęgę morską.«

Rozeszła się w Paryżu pogłoska, że goniec wysłany z Madrytu d. 29 Sierpnia wieczorem, przywiozł rządowi text sprawozdania kommissyi skarbowey o projekcie finansowym Pana Torreno, któreto sprawozdanie zaraz nazajutrz chciano przełożyć. Kommissya kortezów jest podobno zdania, jak już o tém poprzednio mówiono, ażeby stany uznały w zupełności dług dawnych kortezów, a zaś wszystkie inne pożyczki zagraniczne odrzuciły.

Niemało kłopotu nabawiaja rząd nasz, Don Karlos, i Torreno w Hiszpanii. Nieszczęśliwa Hiszpania, nie potrafi uniknąć wstrząśnienia które ją czeka. Kray ten utracił pod panowaniem Burbonów całą swą ważność polityczną, niczem więcey jak annexem Francyi. Przyczyniło się także do tego, jey położenie jeograficzne. Tylko jako wielkie mocarstwo morskie i za pomocą systemu osadniczego, jako rywalka Anglii i w ścisłem przymierzu z Portugalią, mogła Hiszpania zaymować znakomite mieysce, od czasu oderwania się swego od Austryi i Włoch. Aby to nie nastąpiło, przestrzegały usilnie Anglia wraz z Francyą; Francya wyłączając Hiszpanię od wpływu na politykę europeyską, przywiodła ją do nicości jako mocarstwo lądowe; Anglia zaś, wznosząc między nią a Portugalią nieprzebytą tamę, którą wprawdzie byłaby Francya barzdzo chętnie przerwała, ale uczynić tego nigdy nie była w stanie. To też bezsprzecznie przyczyniło się więcey aniżeli samo złoto Ameryki do stopniowego upadku Hiszpanii, która jako mocarstwo morskie mogła się była utrzymać, zawsze przecież za poprzedniém pozbyciem się opieki francuzkiey i w ścisłém połączeniu z Portugalią. Sród stoletniego otrętwienia, uległo wszystko zatamowaniu w Hiszpanii: religia stała się rzeczą światową, pozbawioną duchowney sprężyny, była więcey własnością oczu aniżeli umysłu. W upłynioném stuleciu zajęły się szczerze wykształceniem wieku swego wyższe klassy, rząd i cały poczet urzędników krajowych; dwór szczególniey ministeria, dawały całemu krajowi ton urągający obyczajom dawney Hiszpanii, lekce ważąc religię, a témsamém zasiewający ziarno rewolucyi śród osad i w matce oyczyźnie. — Już dzisiay wszczęta jest walka, nie między D. Karlosem a Izabellą, (bo to jest tylko maska, a co innego go się święci), ale między katolicyzmem, do którego nawykły umysły, nie czując i niemyśląc nic więcey nad to co im niesie dawne podanie; a lichą kopiją encyklopedycznego wykształcenia wieku upłynionego, i oświatą wieku teraźnieyszego. W Hiszpanii nie ma mieysca zawiść pomiędzy klassami; nie występują tam przeciwko sobie szlachta i mieszczanie jak n. p. we Francyi albo w innych krajach, Europy; ale zato panuje tam cierpki fanatyzm przeciwko zakonnikom; — we Francyi woyna religijna była niepodobieństwem, tutay walka polityczna zamieni się na religiyną. Zapobiedz temu jest interessem D. Karlosa i rewolucyonistów. — W Portugalii D. Pedro stanął na czele rewolucyonistów i bóy otwarty rozpoczął; w Hiszpanii ministerstwo unika takowego, bo wie dobrze, iż rozpoczynając tę walkę, sprawa Izabelli przepadłaby śród więcey namiętnéy i zaciętszey sprawy rewolucyinéy. Czyli jednakże jest podobieństwem zapobiedz temu? żadna przezorność ludzka nie odgadnie. Gdyby reforma kościelna na półwyspie pireneyskim od papieża pochodziła, a zwłaszcza w dobrą porę i za pośrednictwem biskupów przychylnych zwierzchnictwu rzymskiemu przedsiębrana była; natenczas możnaby jeszcze mieć jaką taką nadzieję uniknienia walki. Ale podobne dzieło, przedsiewzięte śród odmętu dzisieyszych czasów, jest niezawodnie najtrudnieyszém jakie bydź może zadaniem. Don Pedro naśladuje Napoleona; jest to dążność polityków Hiszpanii i Portugalii, którzy niepragnąc zupełnego upadku katolickiego kościoła, chcieliby utworzyć system episkopalny z mieszaniny luteranizmu wynikający. Z drugiey strony, rewolucyoniści dążą przeciwnie do zupełnego zniesienia katolicyzmu; ale to jest niepodobieństwem, bo natenczas wzmogłaby się woyna religiyna, która do niczego dobrego doprowadzić nie może. *(G. W.)*

Neapol 24. Sierpnia. Mówiono tu wiele o nocie dyplomatyczney podanéy przez posła pewnego wielkiego mocarstwa mintstrowi spraw zagranicznych, w którey tenże protestuje uroczyście przeciwko utworzeniu gwardyi narodowey, jako przeciwnemu traktatom zawartym w Wiedniu i Weronie. To przedstawienie miał także popierać w radzie stanu, minister policyi Sel Carretto, który nie sądził rzeczą bespieczną rostropną, zapro-

wadzić tę nowość podczas wstrząśnień panujących w Hiszpanii. Zdaje się że te powody trafiły do przekonania króla, albowiem cofnięte zostały rozkazy wydane względem umundurowania gwardyi narodowey pieszey (*Guardia civica.*) Gwardya honorowa konna (*Guardia d'onore*), która także miała się nazywać gwardią obywatelską konną, pozostaje przy pierwotnêm nazwaniu i przeznaczeniu swojem. Nie masz kraju w Europie, wyjawszy państwo papiezkie, w którymby stósunkowo do ludości, mniey było woyska jak w Neapolu, albowiem licząc w to pułki szwaycarskie, rzeczywisty stan tegoż wynosi tylko 50,000 ludzi, ludność zaś do pół dziewięta miliona dochodzi.— Jenerał, którego infant D. Karlos mianował posłem swoim przy dworze tuteyszym, nie uzyskał dotąd w tym znaczeniu posłuchania u króla. — Zamiast jenerała Sebestiani, spodziewany tu od dworu francuzkiego hr. Flahault, dawnieyszy poseł francuski w Berlinie i Londynie.—Hrabia Lottum poseł pruski, powrócił z Berlina.— Od dwóch miesięcy mamy tu nieustające upały od 25 do 28 stopni Reamura. Roboty około wielkiego portu w Nisita są bliskie ukończenia; w krótce więc będziemy mieli przystań, w którey naywiększe okręty stawać będą mogły na kotwicy. (*G. W.*)

Lizbona 25 *Sierpnia*. Rozchodzi się wieść, że minister woyny podał się do dymissyi; mówiono także że termin zupełnego usunięcia z obiegu papierowych pieniędzy, ostatecznie do d. 1 stycznia 1835 roku, odłożony będzie.

Stan zdrowia stolicy jest jak naylepszy; niemasz już ani śladu cholery.

Prezesem izby parów jest xiąże Palmella; mianował on sekretarzami teyże, hrabiego Lumiares i margrabiego Loulé. Ponieważ z izby parów są wyłączeni ci wszyscy, którzy się za D. Miguelem oświadczyli, a jest ich 83, przeto składa się ona teraz tylko z 12 członków, a tymi są: xiążęta Palmella i Terceiry: margrab.: Loulé, Fronteira, Ponte de Lima, Valencia i Santa Irin; hrabiowie: Cunha, Ficalho, Lumiares, Tapia i Villa-Real. Przybył jeszcze hrabia Paraty, który dowiódł, iż był zmuszony do podpisania deklaracyi na korzyść D. Miguela.

Słychać że uzbrajają okręty portugalskie, przeznaczone do brzegów Hiszpańskich. (*G. W.*)

Sztokholm 5 *Września*. Rząd uczynił wniosek w zgromadzonych stanach, o przyzwolenie kredytu na 500,000 talarów, na wydatki nadzwyczayne zrządzone przez cholerę. Stan szlachecki i duchowny w seymie, postanowiły upraszać króla przez deputacyę, o zniesienie wszelkich ścieśnień w kraju z powodu cholery zaprowadzonych.

Gdy d. 31 z.m. powróciła flota z ćwiczeń do Karlskrony, kazano jéy natychmiast odbywać kwarantanę. Dniem wprzódy umarł na flocie jeden człowiek na cholerę, a drugiego oddano do lazaretu kwarantany w Drotningskar.— Pod Gothland spotkała ta flota eskadrę rossyiską z 17 okrętów złożoną. (*G. W.*)

Konstantynopol 17 *Sierpnia*. Potwierdziła się dostatecznie wiadomość o upokojeniu Syryi od czasu przybycia Mehemeda-Alego z posiłkami. Zwycięzcy zajęli już także główne siedlisko buntu, to jest Naplus. Mehemed-Ali słuchając rady angielskiego pułkownika Campbell, zawarł z nimi konwencyę, którą także syn emira Druzów i Ibrahim pasza podpisali. W konwencyi tey zastrzeżono, że na przyszłość będzie zupełnie wolny wywoz surowego jedwabiu, wełny koziey, skór i niektórych innych artykułów; na sól i ryż, ustanowiono maleńką tylko opłatę, a pobór rekrutu zawieszono w zupełności. Porta poznaje teraz, iż dobrze uczyniła słuchając rady dworów zagranicznych i niemieszając się w cale w sprawy Syryiskie. (*G. W.*)

Doniesienia.

Dla mienia rzeczy pod okiem własném, mam honor donieść Prześwietney Publiczności, iż skład sukna móy, dotąd znaydujący się w ulicy Grodzkiey w domu Wgo. Jaszke, do mego własnego na teyże ulicy pod N. 216 przeniosłem, gdzie sprzedaż tegoż artykułu daley kontynować będę.

K. Morbitzer.

Dnia 21 Września 1834 przed wieczorem, idąc Przecznicą od ulicy Floryańskiey ku Plantacyom zgubiono od zegarka na obrączce złotey jeden kluczyk i dwie pieczątki złote w guście angielskim masiw w deseń wyrabiane z krwawnikami; na jedney pieczątce wyrznięty jest herb łabędź. Ktoby znalazł i oddał do redakcyi gazet otrzyma przyzwoitą nagrodę.

Przy ulicy S. Jana pod N. 485 na drugim piętrze są meble do sprzedania.

Do dzisieyszego Nru Gazety dołącza się Prospekt na Kalendarzyk Polityczny, pod napisem: **PRZEWODNIK KRAKOWSKI.**